

19. JUNI 2011

Jeg vil sige det, som det er

AF ELISABETH MØLLER JENSEN

Dina Yafasovas nye dokumentarroman Kald mig ikke offer! kaster lys på historien om Archana Guha, der som helt ung bliver udsat for tortur i Indien, hvorefter hun som den første rejser sag mod bøddlerne. Hun bliver også den første patient på torturcentret RCT i København og samtidig gift med portøren Per Jensen. KVINFOs direktør anmelder både anfægtet og begejstret.

Hvor de fleste KVINFO-læsere vil kende Inge Genefke, som er internationalt berømt for sit pionerarbejde for torturofre, er det de færreste, der har hørt om Archana Guha, f. 1941; den unge indiske lærer, der som 31-årig blev arresteret af det indiske politi sommeren 1974, og i 27 døgn blev underkastet en livstruende tortur.

De to kvinder deler det skæbnefællesskab, at Archana Guha ved Amnesty International's mellemkomst kom til København i 1979, hvor hun blev Inge Genefkes første patient på vejen mod oprettelsen af RCT, Rehabilitation and Research Center for Torture Victims i 1982.

Flere vil kende Dina Yafasova, f.1971, dansk eksilforfatter fra 2001, og som nu er aktuel med dokumentarromanen *Kald mig ikke offer*; der fortæller Archana Guhas historie. Dina Yafasova er selv landsforvist og flygtning fra Usbekistan, hvor hendes kritiske journalistik førte til

forfølgelse og tortur. Som forfatter blev Dina Yafasova kendt i Danmark for sin fremragende selvbiografiske fortælling, *Dagbog fra Sandholm*, 2006, der kastede lys på mørkesider af den danske asylpolitik. I sin nye bog peger hun på det humanistiske Danmarks pionerarbejde i den internationale indsats mod tortur.

TORTURERET TRODS USKYLD

Archana Guha er født ved Ganges-floden i det daværende Britisk Indien, i dag Bangladesh, hvor hendes far var lærer. Hendes mor forlod som “selvforglemmende husmor” aldrig hjemmet, og fødte med få års mellemrum syv børn, hvoraf Archana var det femte i rækken. Den yngste søn, Saumen, familiens stolthed, havde allerede som 12-årig opbygget sit eget bibliotek, da han fik national opmærksomhed, fordi han opdagede et ukendt bogstav i det bengalske alfabet. Som barn fik han genistatus, som ung revolutionær blev han jagtet af myndighederne, og det var hans politiske engagement, der udløste familietragedien: Archana Guha, broderens kone og en veninde af huset blev taget som gidsler og tortureret i politiets særlige antiterror-afdeling. De tre unge kvinder, som politiet forsøgte at presse oplysninger ud af, var uden skyld. Først da Indira Gandhi tabte valget i marts 1977, blev de alle fire som mange andre politiske fanger løsladt. I tre år havde de på ubestemt tid været

fængslet “i medfør af MISA” [maintenance of International Security Act, red.].

En helt udsigtsløs skæbne, der kunne have varet resten af livet.

ARCHANA – DEN FØRSTE PRIVATPERSON, DER REJSER SAG MOD BØDLERNE

At Amnesty International overhovedet fik øje på Archana Guha skyldes det helt usædvanlige forhold, at hun var den første, der som privatperson rejste sag mod bødlerne i den politistation, hvor torturen mod hende fandt sted. Og vandt. Gennem 19 lange års juridiske tovtrækkerier fulgte internationale journalister sagen op gennem 80’erne og 90’erne, og der er tilmed lavet en film over historien. Hendes bror, Saumen Guha, der som aktiv i den kommunistisk inspirerede oprørsbevægelse naxalitterne, var den politiet jagtede, førte som lægmand selv rollen som anklager. Politimanden, Runu, den ansvarlige hovedmand og selv deltager i torturen mod Saumen, Archana, Saumens kone Latika og veninden Gouri, der helt tilfældigt overnattede i hjemmet natten til den 18. juli 1974, blev kendt skyldig og idømt fængselsstraf.

KAMPSKIFT MOD STATERS ANVENDELSE AF TORTUR

Retfærdigheden skete således fyldest, og som det fremgår af bogens afsluttende interview med Inge Genefke og Bent Sørensen, til hvem bogen er tilegnet, handler det ikke bare om at hjælpe ofre over og gennem de fysiske og psykiske skader, så de kan komme videre med deres liv, men det handler i lige så høj grad om at

stille de skyldige til ansvar.

De mest prominente navne på deres liste er USA's tidligere præsident, Georges Bush og Donald Rumsfeld, amerikansk forsvarsminister 2001-2006, som der allerede er lagt sag an mod i Illinois for anvendelse af tortur i Guantanamo fængslet. Ifølge FN's Geneve-konvention er tortur ganske vist forbudt, ligesom Istanbul-protokollen er en vejledning til at efterforske og dokumentere tortur. Alligevel finder tortur sted over hele kloden, og en meningsmåling i World Public Opinion viser, at hver anden person verden over også støtter brugen af tortur, hvis begrundelsen er at forhindre terrorisme. Det er derfor en yderst aktuel problemstilling, som Dina Yafasova her engagerer sig i.

Forfatterens egen holdning, levnes der ingen tvivl om. Dina

Yafasova har med *Kald mig ikke offer*

bidraget med et effektivt politisk kampskit mod staters anvendelse af tortur. Synspunktet er, at intet formål kan begrunde den fysiske og psykiske nedbrydning af et menneske, som er torturens formål. Hvis man selv tilhører den halvdel, der hælder til, at terrorbekæmpelse kan være en legitim begrundelse, bliver man udfordret på sit synspunkt. Hvis man på forhånd deler forfatterens synspunkt, vil man føle sig bekræftet af Archana Guhas enestående historie, og tilhører man endelig den tredje gruppe, der som jeg selv, systematisk springer mediernes konkrete beskrivelser af fysiske overgreb over, bliver man her taget i hånden

af en fortæller, der hverken sparer sig selv eller læseren for de bestialske detaljer.

LÆSERNE SLIPPER IKKE FOR TORTURSCENERNE

Der skal tilløb til at både at skrive og læse sig gennem det mørke kapitel om de konkrete hændelser i Speciel Cell. “Jeg vil sige det, som det er”, lyder fortællerens indledende bemærkning. “I lang tid kunne jeg ikke komme i gang med dette kapitel, dette emne, denne side af vor historie, jeg lagde det fra mig og skød det ud, fordi jeg ikke vidste, eller ved, *hvordan* man skriver om det her”. Men som læser slipper man ikke for torturscenerne. Forståelse handler om identifikation, evnen til at sætte sig i en andens sted, den andens sted, og her er Dina Yafasova en eminent guide: “Men før jeg åbner døren for dig til denne verden – der slet ikke er nogen verden, men et helvede – vil jeg bede om en ting. Alt, hvad du skal fra dette øjeblik og fra denne linje er at sætte dig i Archanas sted. Eller i Latikas eller Gouris sted. Ja, tag det skridt. Prøv at klæde dig i deres hud, i deres øjne og hørelse. Bliv deres skygge. Ånd med deres bryst. Brænd af deres frygt. Skrig med deres natur. Vær ikke bange. At forestille sig at være i deres sted er ikke det samme som at *være* i deres sted. Desuden er jeg sammen med dig. Jeg fører dig igennem. Hvor de var der alene”.

Den konkrete beskrivelse af torturen til trods, er det alligevel svært at forestille sig, at det overhovedet finder sted. Lige så svært er det at begribe, at også bøddler ofte er helt almindelige autoritetstro mennesker, der gør, hvad de får besked på. Til gengæld forstår man fuldt ud, hvorfor det er svært for ofrene at få et liv på den anden side af mishandlingen, hvorfor der er brug for en massiv indsats, og hvorfor de ansvarlige må stilles til ansvar.

PORTØREN FRIEDE

Mishandlingen af Archana havde lammet hendes ben, og da lammelsen bredte sig til resten af kroppen, var hun døden nær. Hun overlevede med nød og næppe gennem et hospitalsophold, og da Amnestys folk mødte hende, var det ved gode menneskers hjælp lykkedes at erstatte fængselsopholdet med en husarrest. Hun blev indlagt på Rigshospitalet i København, hvor hun fik fornemmelsen af sine ben tilbage. Det var hjernen, der havde afbrudt forbindelsen. Her faldt Per Jensen for hende, den portør, der kørte hende fra hospitalsstuen til de forskellige undersøgelser og behandlinger. Per bistod også ved genoptræningen, og da hun blev sendt tilbage til Calcutta, dukkede han som en anden prins op og friede til hende. Hun skulle med tilbage til Danmark for at få sin førlighed tilbage. En smuk kærlighedshistorie udvikler sig i tilgift, selv om den årelange retssag, hvor Archana er hovedvidnet, slider på ægteskabet. Så hårdt at parret lever adskilt et års tid, før de igen forenes.

SØSKENDEFLOKKEN HOLDER SAMMEN UDADTIL – MEN IKKE INDADTIL

Retsagen går ikke alene ud over ægteskabet, men presser også på sammenholdet i søskendeflokken. Selv om Archana og Saumen troligt står side om side under retssagen, er den kærlige forbindelse mellem dem afbrudt. Bruddet er så konsekvent gennemført, at end ikke Dina Yafasova har mulighed for at interviewe Saumen, da hun i sin research opsøger familien i Calcutta.

Den unge idealistiske lærer, Archana Guhas liv blev brutalt revet omkuld, da politiet stormede hendes hjem. Alligevel dør hjertet ikke, når man tror, det burde. *Kald mig ikke offer* er en smuk fortælling om meget stærke mennesker, der ikke bare overlever, men har så meget idealisme i behold, at de fortsætter kampen for retfærdighed, indtil den skyldige er blevet dømt.

ARCHANA GURI EN DEL AF EN DANSK HISTORIE OM ET PIONERARBEJDE

Ved et tilfælde blev Archana Guha en del af en dansk historie om et pionerarbejde, som vi med rette kan være stolte af. Ved et tilfælde mødte hun Dina Yasafova, der forstod, at de to “på en måde var søstre”, som begge engang var ved at “blive kvalt i den samme navlestreng”.

Forholdet mellem digterisk fantasi og faktisk information, forklarer Dina Yafasova selv indledningsvist som “en pris safran i en gryde pilaf med nok til ti personer”. Bogen er karakteriseret af et rigt og blomstrende personligt

billedsprag og et næsten provokerende insisterende nærvær af eget følelsesmæssigt engagement.

DOKUMENTARROMANEN SOM NY GENRE

I en anmeldelse i Jyllands Posten, 2.6.11., kritiserer Lone Nørgaard “genreblandingen dokumentarroman”, som ikke fungerer set gennem hendes “læsebriller”. For meget stof og for mange genrer forstyrrer den i sig selv bevægende historie om Archana, som forfatterstemmen efter Nørgaards mening kommer til at skygge for.

Som et eksempel nævner hun det kapitel, hvor Dina Yafasova fortæller om sit møde og sit venskab med Suzanne Brøgger. Ganske umotiveret, lyder Nørgaards vurdering. Hvilket kan undre. Da Dina Yafasova læser det uforglemmelige kapitel *Voldtægt* i debutbogen *Fri os fra kærligheden*, 1973, tør hun ikke spørge Suzanne Brøgger, om der ligger en personlig erfaring bag.

Et halvt år efter det første møde med Dina, viser Suzanne Brøgger hende det notat, hun skrev efter deres første møde, et notat der er medtaget i bogen:

“Jeg har ikke fortalt

Dina om mine usbekiske traumer (voldtægt af politibetjente), for det handler ikke om mig. Alligevel følte jeg, at Dina var med til at hele den unge pige i mig, der engang var blevet forulempet, og som engang for længe siden ikke kunne beskytte sig“.

At de to forfattere, Dina Yafasova og Suzanne Brøgger, lærte hinanden at kende gennem KVINFOs Mentornetværk, gør selvfølgelig ikke historien ringere set fra mit synspunkt. Lone Nørgaard synes, det er for meget. Selv overgav jeg mig til fortællingen.

RELATEREDE ARTIKLER

NY VOLDTÆGTSBESTEMMELSE

DERFOR ER SAMTYKKE VIGTIGT

Samtykke er nøglen til at gøre den nye voldtægtsbestemmelse nutidig i forhold til personlig frihed og seksuel selvbestemmelse.

LIGESTILLINGSREDEGØRELSE

MOGENS JENSEN: MERE REEL LIGESTILLING

Regeringens ligestillingsarbejde går ikke i stå på grund af coronavirusen, understreger ligestillingsminister Mogens Jensen.

50 ÅRS JUBILÆUM

RØDSTRØMPERNE VAKTE OPSIGT OG SKABTE RESULTATER

Ligeløn og fri abort var på dagsordenen rødstrømpebevægelsen i Danmark i 1970'erne. De fremmede danske kvinders rettigheder.

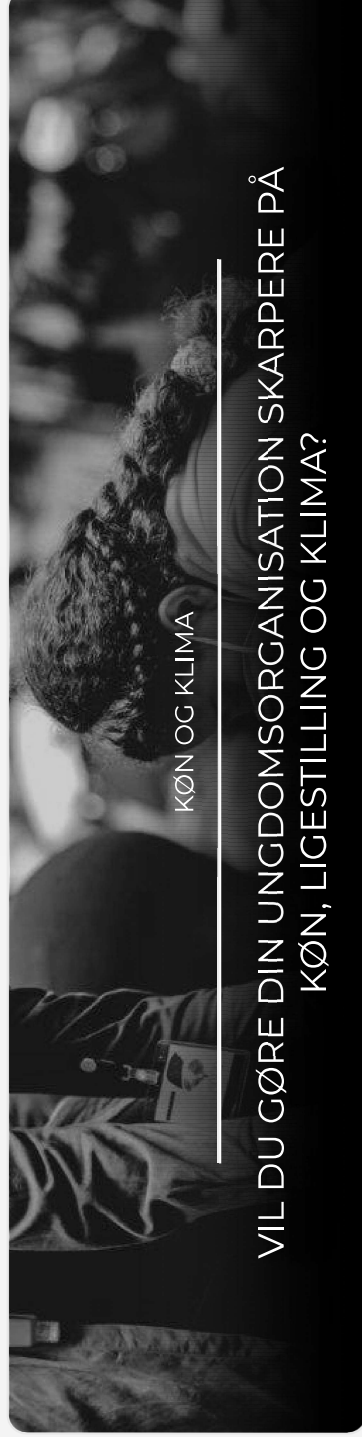
Tweets by KVINFO

ARABISK FORÅR 10 ÅR

TUNESIEN GIK FORREST – MEN NU ER LIGESTILLINGEN

USIKKER

KØN OG KLIMA

VIL DU GØRE DIN UNGDOMSORGANISATION SKARPERE PÅ
KØN, LIGESTILLING OG KLIMA?

NY RAPPORT FRA KVINFO

DANMARK KAN FÅ FLERE MINORITETSETNISCHE KVINDER I JOB

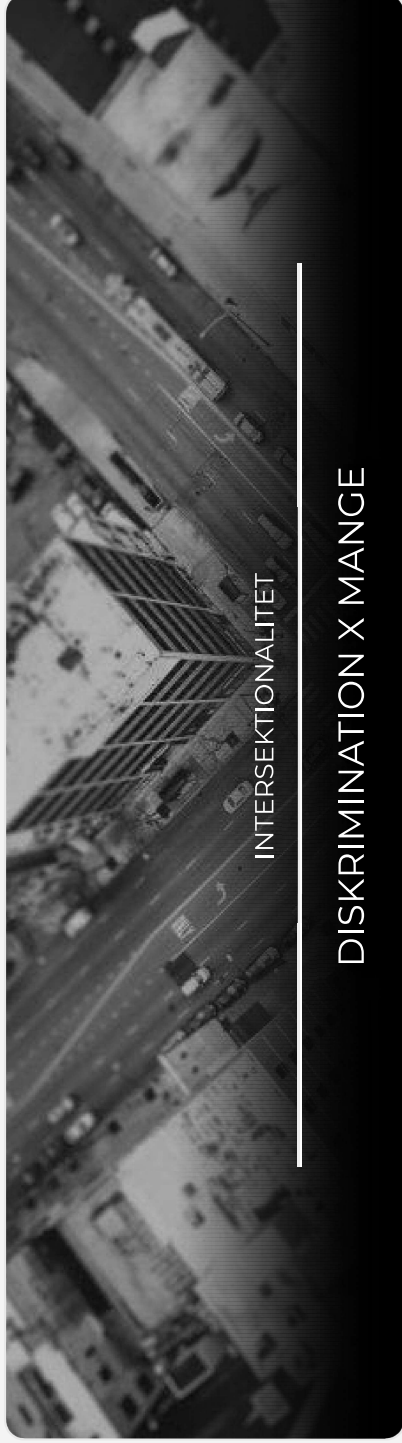
JOB I KVINFO

KVINFO SØGER NATIONAL CHEF

JOB I KVINFO

KOORDINATOR TIL MENTORNETVÆRK I TINGBJERG OG UTTERSLEVHUSE

INTERSEKTIONALITET

DISKRIMINATION X MANGE

MANDEDAG

”DET ER JO IKKE SÅDAN NOGET, MAN NORMALT FORTÆLLER”

NY LIGESTILLINGSMINISTER

MEGET MINDRE 'BLANDET LANDHANDEL'

MÆNDS #METOO

SEKSUEL CHIKANE RAMMER OGSÅ MÆND

OM KVINNO

MEDARBEJDERE

PRESSE

NYHEDSBREV

KVINFO
KØN-VIDEN
INFORMATION
FORSKNING

KVINFO

CHRISTIANS BRYGGE 3
1219 KØBENHAVN K

CVR.NR.: 12919247

EAN NR.: 5798009814371

TLF: 33 13 50 88

E-MAIL: KVINFO@KVINFO.DK

KVINFO er Danmarks videnscenter for køn, ligestilling og mangfoldighed og samlingsstedet for forskning, viden og information om den moderne ligestillingsdiskussion nationalt og internationalt.

kvinfo.dk - © Copyright 2018 All rights reserved.- Web by Rabotnik.coop

privatlivspolitik
cookies